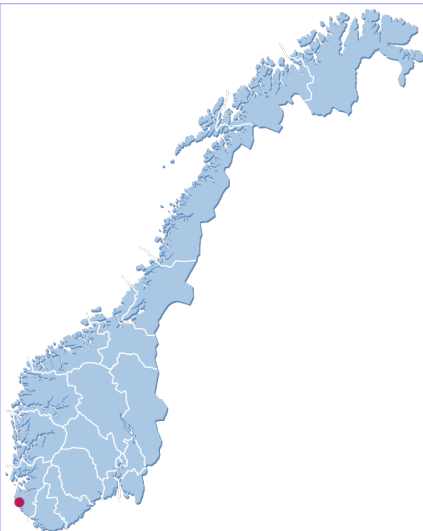

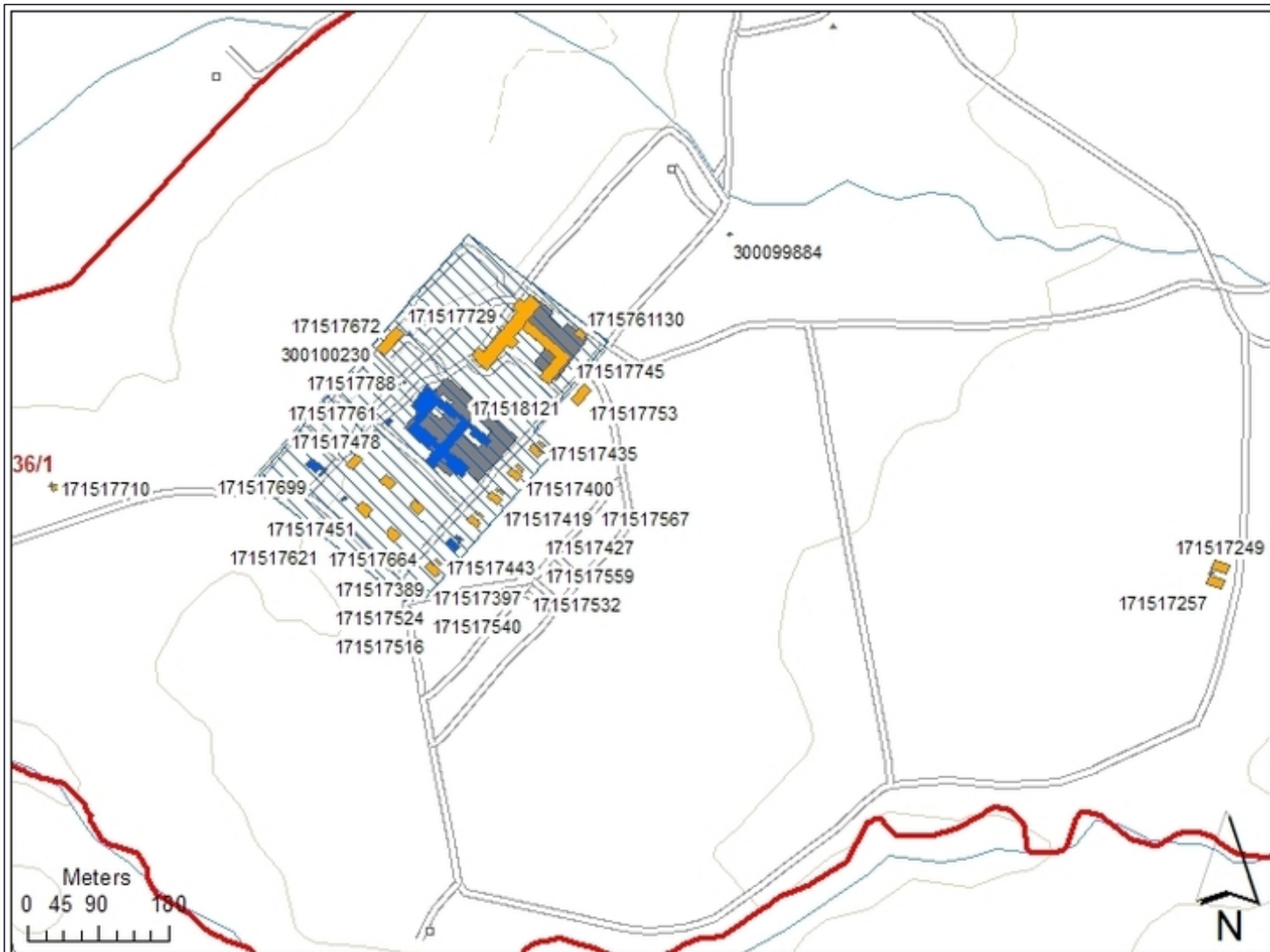

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Rogaland
Kommune:	1119/Hå
Opprinnelig funksjon:	Tvangsarbeidsanstalt
Nåværende funksjon:	Fengsel
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	53

Flyfoto Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Situasjonskart m. oversikt over vernede bygninger. Se utsnittskart i rapport. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
8565	BENSINUS	1915	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	300100230	36/1
8567	BRANNSTASJON	1921	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	171517788	36/1
9903198	Dynamitthus	1919	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	300099884	36/1
8562	FJØSBYGNING (PÅBYGNING I 1994)	1920	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517729	36/1
8561	HOVEDBYGNING	1915	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Utomhus	171518121	36/1
8538	HVITHUS 1	1911	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517443	36/1
8539	HVITHUS 2	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517451	36/1
8540	HVITHUS 3	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517664	36/1
8541	HVITHUS 4	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517478	36/1
8560	HYBELHUSET	1910	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517761	36/1
8571	PUMPEHUS	1916	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517710	36/1
8566	REDSKAPSSKUR	1916	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171576113	36/1
8542	RØDHUS 1	1913	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517389	36/1
8543	RØDHUS 2	1918	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	171517397	36/1
8544	RØDHUS 3	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517400	36/1
8545	RØDHUS 4	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517419	36/1
8546	RØDHUS 5	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517427	36/1
8547	RØDHUS 6	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517435	36/1
8559	SKOLEHUSET	1919	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517699	36/1
8569	TØMMERM.VERKSTED	1926	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517672	36/1
9903200	Uthus til Hvithus 2	1918	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517621	36/1
8574	VANNBASSENG	1925	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517249	36/1
8575	VANNBASSENG	1925	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517257	36/1
8568	VOGNSKUR/BILGARASJE	1925	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	171517753	36/1

Vern kompleks

Formål:	Formålet er å bevare det helhetlige anlegget Opstad tvangsarbeidsanstalt oppført etter planen utarbeidet av Justisdepartementet, og som den første og eneste i sitt slag etablert som svar på Løsgjengerloven av 1900.
Begrunnelse:	Formålet med å frede utomhusarealet er å sikre det helhetlige anlegget med soneinndeling, sikre en kontrollert utvikling, og bevare anleggets avsidessliggende og monumentale preg. Opstad tvangsarbeidsanstalt ble et bygningsmessig svar på Løsgjengerloven av 1900 som ga anledning til internering av løsgjengere. Løsgjengerloven trådte i kraft i 1907. I følge den skulle løsgjengeri og drukkenskap bekjempes med tvangsarbeid. Samme år bifalt Stortinget en proposisjon om innkjøp av Opstadfeltet. Jæren ble valgt pga. den avsides beliggenheten og arbeidsmulighetene utendørs store deler av året. En rådende idé var forbedring gjennom regelmessig livsførsel, frisk luft, god kost og fysisk fostring. Anstalten ble etablert og bygd etter en større plan utarbeidet av en plankomite nedsatt av Justisdepartementet og arkitekt O. Ekman. Helheten i anlegget med tilhørende bygninger og uteområder er godt bevart. Anlegget er komprimert og bebyggelsen av boliger, arbeidshus og driftsbygninger ligger relativt tett, men organisert etter en tydelig inndeling mellom funksjonærenes boområder, arbeidshuset og driftsbygninger. Lesbarheten av denne sone-/områdeinndelingen er god for hele anlegget. I området med driftsbygninger har bygningsmassen blitt tilpasset stadig endrete behov. Opstad tvangsarbeidsanstalt var den eneste i sitt i slag.
Omfang:	Omfanget av vernet er områdets helhetlige bygningsstruktur og utomhuselementer, bygningsvolumer og originalt eksteriør for bygninger oppført i perioden 1910-1925, etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt: Hovedbygningen (arbeidshuset), boliger for ansatte, bygninger tilknyttet arbeidsdriften og bygninger tilknyttet infrastrukturen. Verneomfanget for den enkelte bygningen er nærmere beskrevet i bygningsrapporten. Vernet omfatter et utomhusareal rundt hovedbebyggelsen, som sikrer opplevelsen av fengselet i et ubebygget kulturlandskap. Utomhusarealet er avmerket med blått i vedlagt kart. Av utomhuselementer omfattes steingarder, steinsatte kanaler og veier bygd av tvangsarbeiderne og brannhydranter av vernet. Utomhuselementene som omfattes skal i endelig landsverneplan avmerkes i kart.

Beskrivelse kulturmiljø

Åna fengsel er foruten fengsel også et stort gårdsbruk og ligger landlig i Hå kommune. Anlegget består av vel 50 bygninger som grovt kan sorteres etter fengsels-, landbruks- og boligfunksjoner, og infrastruktur. Fengselet har et samlet areal på om lag 3600 mål. Størsteparten av bebyggelsen er samlet som et eget tettsted omkranset av åkrer i områdets vestlige del, mens enkelte bygninger ligger i utkanten av området i øst. Alle bygningene ligger fritt uten å være omgitt av ringmur.

Gårdsfunksjonene er samlet rett nord for selve fengselsbygningen, mens boligene ligger i den sørlige og østlige delen. Boligene ligger langs Nedre Steingate, Kanalgaten (her går en kanal langsmed på nordsiden), Rødgate (her ligger den røde boligbebyggelsen) og Hvitgate (her ligger den hvite boligbebyggelsen) som ender ved hovedinngangen til hovedbygget og Koloniveien. Øvre Steingate avgrenser området i øst.

Det var den nye løsgjengerloven av 31. mai 1900 som gav støtet for bygging av tvangsarbeidshuset på Åna, eller Opstad tvangsarbeidshus, som det først het. Ved Den norske regjerings resolusjon av 1905 ble det nedsatt en komité som skulle jobbe frem et forslag til det nye tvangsarbeidshuset. To år senere avga komiteen sin innstilling til Stortinget som gikk inn for kjøp av Opstadfeltet i Nærbø i 1907.

Opstadfeltet bestod av 15 bruk, hvis eiere solgte samlet. Det var i følge St.meld.nr. 10 1913 Roggen, Opstad, Aaengen, Kanaheien, Viet og Myrhaugen, Myrene, Aaen, Vestre Haalandsvie, Østre Haalandsvie, Hobberstad, Søndre Leitet, ordre Leitet og Aanestad, og de ble kjøpt for 89 903 kr. Det ble tidlig i prosessen utarbeidet krav til det nye anlegget. Av hensyn til både sikkerhet og disiplin og orden måtte det være tilstrekkelig antall celler: 30 40 for 200 mann. Av samme grunn skulle bygningene være ildsikre, større felles sove- og spiserom unngås og lokalene være oversiktlige. Dette talte for bygging av én sentral anstalt, ikke flere mindre. Det ble også anbefalt å etablere en eller flere kolonier hvor de innsatte kunne være i overgangen til frihet.

Tegningene til de første bygningene ble utarbeidet i samarbeid med plankomiteen og arkitekt O. Ekman. Opstad tvangsarbeidshus stod klart i 1915. Da ble 174 tvangsarbeidere overført fra Kristiania tvangsarbeidshus. Av øvrig ny bebyggelse oppført før åpningen var direktørbolig, messebygning, dobbeltbolig for vaktmester og maskinmester, med uthus og tre provisoriske skur.

De første årene ble fjøsbygningene som fulgte med de solgte gårdene benyttet, men etter fem år ble det nye fjøset tatt i bruk.

I 1915 truet flere ansatte med barn å flytte tilbake til Oslo pga. dårlige skoleforhold. Det ble da besluttet å oppføre et eget skolebygg på Opstad. Dette stod ferdig i 1919 og var i bruk frem til begynnelsen av 1970-tallet.

I 1939 var samtlige planlagte byggarbeider ferdige, anlegget var i rask utvikling og man antok at det ville melde seg nye krav til uthus og lagerrom. Siden åpningen i 1915 var det oppført elektrisk verksted med transformatorstasjon og dieselaggregat, snekker- og vaskeribygning, sykehusbygning, messebygning med boliger for ugifte betjenter, tre boliger for prest, inspektør, bestyrer, forvalter og maskinmester, funksjonærboliger og familieleiligheter, og videre: Kullskur, garasje, bensinskur, torvhus, svinehus, potetkjeller, vedhus, skole, fjøs, garasje, koloni, stall, to vannbasseng, vognskur, tømmermannsverksted, lager og garasje. Anstalten hadde da i stor grad samme utforming som i dag.

Eiendomshistorikk

Opstad tvangsarbeidsanstalt var et bygningsmessig svar på Løsgjengerloven av 1900 som ga anledning til internering av løsgjengere (omstreifere, tiggere, drukkenskap). Loven trådte i kraft i 1907. I følge den skulle løsgjengeri og drukkenskap bekjempes med tvangsarbeid.

I 1905 nedsatte Justisdepartementet en komité som skulle avgi forslag til nye tvangsarbeidshus. Innstillingen av 1907 gikk ut på at kvinnelige tvangsarbeidere skulle behandles i landsfengselet i Kristiania. Manlige tvangsarbeidere skulle anbringes i en egen anstalt ved Sem hjelpefengsel og ved et utvidet Trondheim fengsel. I tillegg skulle det oppføres et nytt tvangsarbeidshus på Jæren. Mæresmyren i Sparbu ved Steinkjer ble innkjøpt med tanke på å bygge tvangsarbeidsanstalt også der, men dette ble aldri gjennomført.

Staten kjøpte flere gårdsbruk på Opstad som ble slått sammen og tilsammen utgjorde eiendommen på 3600 mål. Jæren ble valgt av flere grunner. I følge Conrad Falsen, mangeårig direktør for tvangsarbeidshuset, var de viktigste at:

- Tvangsarbeidshuset måtte ligge avsondret som en verden for seg selv. Da kunne tvangsarbeiderne ferdes fritt og usjenert.
- Den selvfølgen at tvangsarbeidet skulle baseres på jordbruksarbeid.
- Jevnt arbeid i frisk, tung sjøluft ville gi legemlig tretthet, regelmessig søvn og åndelig ro.
- For å skaffe nok arbeid til 350 tvangsarbeidere måtte det være rikelig med ubrukt land som kunne skaffe rydningsarbeid i mange år fremover.

Samme år som Opstadfeltet ble kjøpt, ble direktørene ved Akershus landsfengsel, A. Smedal, og bestyrer ved tvangsarbeidsanstalten i Kristiania, A. Omsted gitt i oppdrag å utarbeide planer for den nye anstalten. Plankomiteens innstilling med krav til den nye anstalten var ferdig mot slutten av 2008. Tegningen til anstalten ble i samarbeid med plankomiteen utført av arkitekt Ove Ekman, som også var utførende arkitekt.

Ekmans situasjonsplan for området viser en tydelig soneinndeling mellom boliger, arbeidshuset og driftsbygningene. Boligene for høyere funksjonærer i Hvitgata og selve arbeidshuset var tydelig adskilt med en tett vegg av bartrær. Til bomiljøet i Hvitgata hørte både krocket- og tennnisbane og det var pent opparbeidete hager til hver bolig.

Dette er godt dokumentert bl.a. i bilder tatt av Wilse på 1930-tallet som kan sees her: <http://www.nb.no/gallerinor/>

Verneverdige bygg

Byggnr: 8538
GAB nr: 171517443
Navn: HVITHUS 1
Oppført: 1911

Byggnr: 8539
GAB nr: 171517451
Navn: HVITHUS 2
Oppført: 1918

Byggnr: 8540
GAB nr: 171517664
Navn: HVITHUS 3
Oppført: 1918

Byggnr: 8541
GAB nr: 171517478
Navn: HVITHUS 4
Oppført: 1918

Byggnr: 8542
GAB nr: 171517389
Navn: RØDHUS 1
Oppført: 1913

Byggnr: 8543
GAB nr: 171517397
Navn: RØDHUS 2
Oppført: 1918

Byggnr: 8544
GAB nr: 171517400
Navn: RØDHUS 3
Oppført: 1918

Byggnr: 8545
GAB nr: 171517419
Navn: RØDHUS 4
Oppført: 1918

Byggnr: 8546
GAB nr: 171517427
Navn: RØDHUS 5
Oppført: 1918

Byggnr: 8547
GAB nr: 171517435
Navn: RØDHUS 6
Oppført: 1918

Byggnr: 8559
GAB nr: 171517699
Navn: SKOLEHUSET
Oppført: 1919

Byggnr: 8560
GAB nr: 171517761
Navn: HYBELHUSET
Oppført: 1910

Byggnr: 8561
GAB nr: 171518121
Navn: HOVEDBYGNING
Oppført: 1915

Byggnr: 8562
GAB nr: 171517729
Navn: FJØSBYGNING
(PÅBYGNING I 1994)
Oppført: 1920

Byggnr: 8565
GAB nr: 300100230
Navn: BENSINHUS
Oppført: 1915

Byggnr: 8566
GAB nr: 171576113
Navn: REDSKAPSSKUR
Oppført: 1916

Byggnr: 8567
GAB nr: 171517788
Navn: BRANNSTASJON
Oppført: 1921

Byggnr: 8568
GAB nr: 171517753
Navn: VOGNSKUR/BILGARASJE
Oppført: 1925

Byggnr: 8569
GAB nr: 171517672
Navn: TØMMERM.VERKSTED
Oppført: 1926

Byggnr: 8571
GAB nr: 171517710
Navn: PUMPEHUS
Oppført: 1916

Byggnr: 8574
GAB nr: 171517249
Navn: VANNBASSENG
Oppført: 1925

Byggnr: 8575
GAB nr: 171517257
Navn: VANNBASSENG
Oppført: 1925

Byggnr: 9903198
GAB nr: 300099884
Navn: Dynamitthus
Oppført: 1919

Byggnr: 9903200
GAB nr: 171517621
Navn: Uthus til Hvithus 2
Oppført: 1918

Utomhusanlegg

Elementnr: 6

Elementnavn: Pipe

Beskrivelse: Eldre pipe, ikke lenger i bruk.

Elementnr: 1

Elementnavn: Dobbel steingard med hugde sider

Beskrivelse: Steinarbeid var av de viktige oppgavene for tvangsarbeiderne som tilvirket mange kilometer med steingarder. Dette er en av tre ulike typer steingarder på Åna. Steingarden har dobbel bredde og begge sidene er tilhugd. I alt finnes 4900 meter av denne steingardtypen.

Elementnr: 2

Elementnavn: Enkel steingard med hugde sider

Beskrivelse: Steinarbeid var av de viktige oppgavene for tvangsarbeiderne som tilvirket mange kilometer med steingarder. Dette er en av tre ulike typer steingarder på Åna. Steingarden har enkel bredde og begge sidene er tilhugd. I alt finnes 1140 meter av denne steingardtypen.

Elementnr: 3

Elementnavn: Steingard type tre

Beskrivelse: Beskrivelse kommer senere

Elementnr: 4

Elementnavn: Steinsatt kanal

Beskrivelse: Steinarbeid var av de viktige oppgavene for tvangsarbeiderne som tilvirket mange kilometer med steingarder og steinsatte kanaler. Dette er en steinsatt kanal med hugde synlige flater. I alt finnes 1902 meter av denne kanaltypen.

Elementnr: 5

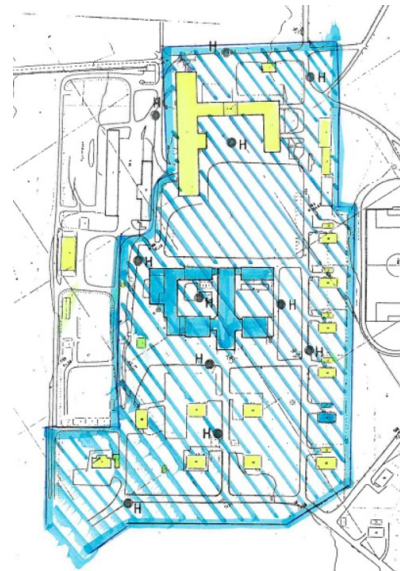
Elementnavn: Brannhydrant

Beskrivelse: Fengselsområdene utstyrt med 12 brannhydranter, avmerket på kart.

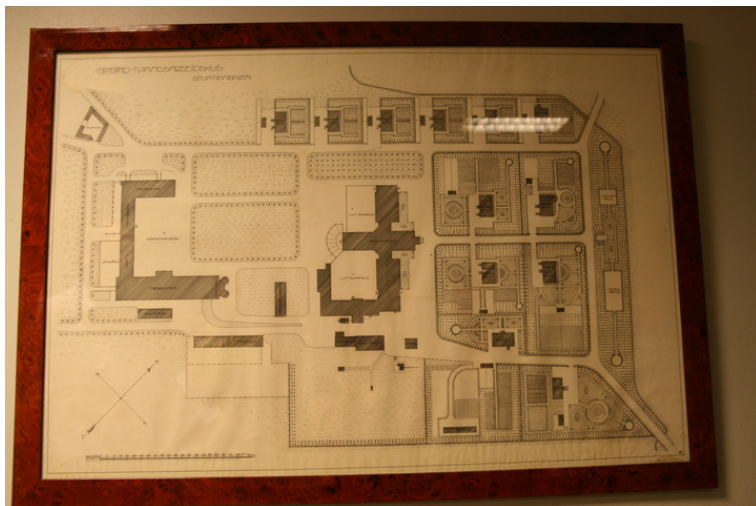
Flyfoto Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Utomhusområdet som foreslås fredet er markert med blå skravur. Opphavsrett: Statsbygg.

Situasjonskart. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Plan over arbeidsanstalt, boliger og driftsbygning Opphavsrett: Åna fengsel.

Eldre flyfoto av Opstad tvangsarbeidshus. Opphavsrett: KRUS i Dokument og debatt nr 2/97.

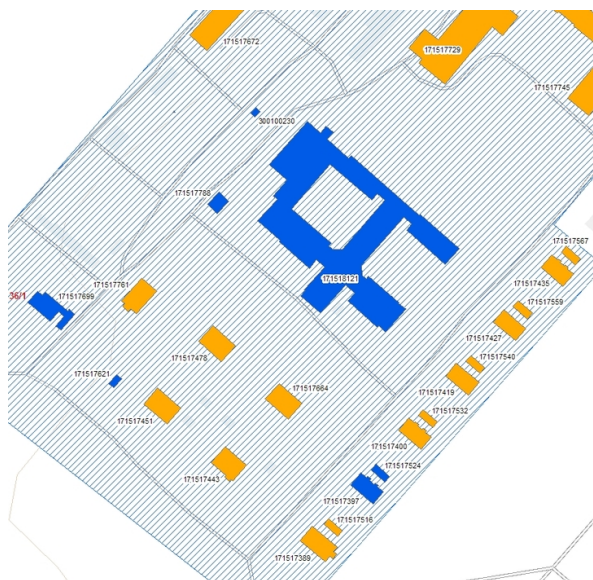
Foto av tegnet kart over hele området fra 1930 Opphavsrett: Statsbygg.

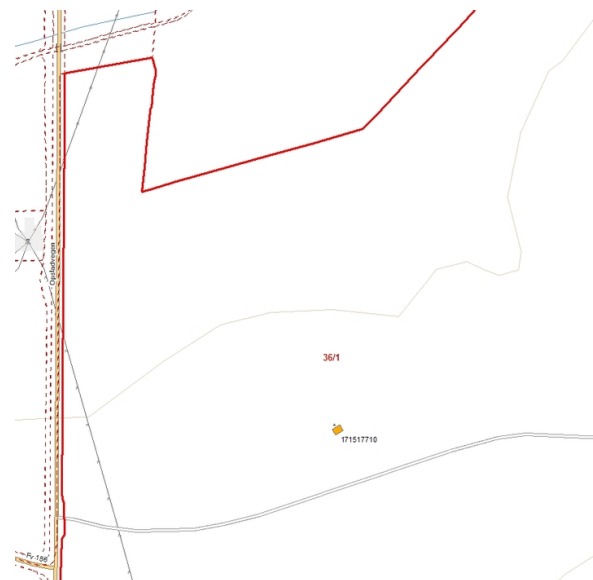
Bygninger i "byplanområde", nord. Opphavsrett: Statsbygg.

Driftsbygning fra nord Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Bygninger i "byplanområde", syd. Opphavsrett: Statsbygg.

Situasjonskart for pumpehus. Opphavsrett: Statsbygg.

Koloniveien. Gamle steingjerder.

Situasjonskart for vannbassengene. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8565 BENSINHUUS

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	300100230
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1915
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Hele bygningen er støpt i betong og betongen er ikke tekket på tak. Taket har saltaksform med forhøyede gavlvegger. Hoveddøren er en grønn ståldør. Huset er formodentlig uendret siden oppføring. Grunnflaten er 4 x 3 meter. Befaring kun foretatt utvendig. Hustypen går igjen andre steder på Åna (brannstasjon og dynamitthus). Oppført 1915, dvs. tidlig bruk av betong.

En bensinpumpe stod tidligere noen få meter nord for bensinhuset.

Sammendrag bygningshistorie

Bygningens funksjon har vært som lager for brennbare væsker.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt.
Begrunnelse:	Bensinhuset er oppført i 1915 som en del av Opstad tvangsarbeidsanstalt, og var en av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved tvangsarbeidshuset på Opstad, og en del av det selvforsynte anlegget. Bygningen med støpt tak var nyskapende i utførelsen. Bygningen er uendret.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Bensinhuset for lagring av brennbare væsker. Tømmermannsverkstedet sees i bakgrunnen til venstre. Opphavsrett: Statsbygg.

Bensinhuset. Hovedbygningen i bakgrunnen. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8565 BENSINUS

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bensinhus. Fasade mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8567 BRANNSTASJON

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517788
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1921
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Brannstasjon
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er pusset og malt. Formodentlig er alle vegger støpt i betong. Taket har saltaksform med forhøyede gavlvegger. Taket er tekket med skifer. Taktekkingen er karakteristisk for Åna. Portene er treporter av nyere dato. Vinduene er eldre støpejernsvinduer, formodentlig opprinnelige. Oppført 1921, dvs. tidlig bruk av betong.

Sammendrag bygningshistorie

Bygningen var opprinnelig bussgarasje og ble deretter brukt til oppbevaring av slukningsutstyr og brannpumpe. Benyttes i dag til kildesortering av avfall.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Brannstasjonen ble oppført i 1921 som en del av Opstad tvangsarbeidsanstalt, og er en av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved Opstad. Brannstasjonen er en del av det selvforsynte anlegget. Bensinhuset er oppført i 1915 som en del av Opstad tvangsarbeidsanstalt, og var en av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved tvangsarbeidshuset på Opstad. Bensinhuset var en del av det selvforsynte anlegget. Bygningen var nyskapende i utførelsen.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Brannstasjon. Dører mot sør, vinduer mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

Brannstasjon for oppbevaring av utstyr til brannslukking. Foto: Statsbygg
Opphavsrett: Statsbygg.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	300099884
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1919
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Vegger av solide granittblokker og tak støpt i betong. Betongen er ikke teknet på taket. Taket har saltaksform med forhøyede gavlvegger (som brannstasjon og bensinhus). Ytterdøren er en ståldør, huset har ingen vinduer. Huset er formodentlig uendret siden oppføring. Befaring kun foretatt utvendig, da dør ikke lar seg åpne. Oppført 1919, dvs. tidlig bruk av betong.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Dynamitthuset ble oppført i 1919 som en del av Opstad tvangsarbeidsanstalt. I nybrotts- og byggearbeidet var dynamitt viktig og lageret er en del av det selvforsynte anlegget. Bensinhuset er oppført i 1915 som en del av Opstad tvangsarbeidsanstalt, og var en av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved tvangsarbeidshuset på Opstad. Bensinhuset var en del av det selvforsynte anlegget. Bygningen var nyskapende i utførelsen.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Dynamitthus med ståldør. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningen er plassert på et jorde, et godt stykke fra bebyggelsen
Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8562 FJØSBYGNING (PÅBYGNING I 1994)

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517729
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1920
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	Langballe.
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Landbruk
Bygningsart:	Driftsbygning
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Meget stor driftsbygning med fjøs og høyloft i vestfløyen, kornsilo i midtfløyen og stall og vognskjul i østfløyen. Bygningen er oppført i mur/betong i sokkeletasjen, og med en trekonstruksjon over denne. Kornsiloen er en ren betongkonstruksjon. Taket har saltaksform og er tekket med skifer. Yttervegger er dels pusset og malt og dels kledd med stående rødmalt panel (lekte/tømmermannspanel). Vinduer og porter er skiftet etter behov og bygningen har en god blanding av eldre og nyere vinduer. Spesielt midtfløyen, men også deler av østfløyen fremstår som lite endret innvendig. Fjøset er ført opp på nytt etter brann i 1967, modernisert i 1994, løpende modernisert.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Driftsbygningen ble oppført som en sentral del av Opstad tvangsarbeidsanstalt og var da den stod ferdig i 1920 landets største.
Omfang:	Hele bygningens volum. Originalt eksteriør i midt- og østfløyen.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Driftsbygningen med lufttegård i forgrunnen. Opphavsrett: Statsbygg.

Kornsilo og kornlager. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8562 FJØSBYGNING (PÅBYGNING I 1994)

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Kornsilo med fasade mot sør. Fjøs med fasade mot øst. Kornsiloen skiller ny og gammel del. Opphavsrett: Statsbygg.

Stall og vognskjul. Fasade mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

Østfløyen, stallen, mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

Kornlåve og møkkakjeller. Fasaden mot nord Opphavsrett: Statsbygg.

Østfløyen med låve over og stall under. Hovedbygningen skimtes i bakgrunnen. Opphavsrett: Statsbygg.

En fin detalj fra låvebrua. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8562 FJØSBYGNING (PÅBYGNING I 1994)

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Takkonstruksjonen i låven. Opphavsrett: Statsbygg.

Trapp i silotårnet. Opphavsrett: Statsbygg.

Detalj fra trappegelender i silotårnet. Opphavsrett: Statsbygg.

Eldre støpejernsvindu i silotårnet. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8561 HOVEDBYGNING

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171518121
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1915
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	O. Ekman
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Pusset mursteinsbygning, som på 1990-tallet ble kledd med plater. Platekledningen er ment som en midlertidig løsning. Takene har primært saltaksform og er kledd med skifer. Vinduer er stort sett utskiftet overalt, det samme gjelder utvendige dører. Vinduer som ble blendet på 1990 tallet tas nå frem og i bruk igjen under rehabiliteringen.

Bygningen har fire fløyer (A-D), en sentralhall og en inngangsfløy. Inngangsfløyen er for nylig helt oppusset, A og B fløyen endres fra firemannsceller til enmannsceller i 2009-10. Opprinnelig under tvangsarbeidertiden var det åttmannsceller i A og B fløyen på Opstad (Åna). D fløyen fremstår i dag som minst endret både planmessig og interiørmessig med mange bevarte originale dører og overflater.

Innvendig er hovedstrukturen fra opstadtiden med sentralhall og fløyer er bevart. Men de enkelte rom og avdelinger er med tiden tilpasset dagens krav. Cellene var opprinnelig celler for inntil 8 personer. Disse flerpersoners cellene endres nå løpende til enmannsceller. I cellefløyene hadde man tidligere åpne gallerier over alle etasjer utenfor cellegangen. Denne åpne løsning er nå lukket.

Fra St.meld.nr.10 1919 og 1925: Stein til grunnmuren ble hugget ut av vandreblokker som fantes på eiendommen, mur og støpesand ble funnet på eiendommen, murstein ble levert fra et teglverk på Sandnes, - alminnelig stein pluss klinker, eller hardbrente steiner, til det ytterste laget. Dører, vinduer, gitter og boksinnredning ble lagd på Mangelgården i Oslo. Vinduene var i teak og med solide messingskruer. Inventaret var i stor grad utarbeidet i Botsfengselet eller Mangelgården.

Da arbeidet med innredning, varme- og sanitæranlegg, kraftanlegg og el-anlegg sto for tur brøt 1. verdenskrig ut og det ble vanskelig å få tak i teknisk utstyr og materiale, men til tross for dette ble anstalten klar nok til å tas i bruk våren 1915.

Hovedbygget ble oppført med en A-, B- og C-fløy. I 1926 kom D-fløyen til. De eldste fløyene er delvis ombygget. D-fløyen og midthallen er lite endret. Økonomibygningen regnes som en del av hovedbygningen er en én etasjes murbygning på gråsteinsfundament og tekket med skifer, oppført samtidig og i forbindelse med hovedbygning. Består av to fløyer som danner en rett vinkel. Fløyene omgir sammen med to fløyer av hovedbygget B-fløyens luftegård.

Økonomibygget inneholdt opprinnelig: Oppvaskrom med kaldt og varmet vann midt på gulvet og kummer langs veggene, skrelleri, kjøkken, bakeri, fyrhus, maskinrom, mekanisk verksted, smie, snekkerverksted, vaskeri. Den ene fløyen er i dag verksted.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Hovedbygningen med celler, kjøkken, verksteder og kirke er kjernen i Opstad tvangsarbeidsanstalt.
Omfang:	Fredningen omfatter originalt eksteriør. Nyere elementer omfattes ikke av fredningen.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Hovedbygningen fra 1915 fra hovedadkomsten, Hvitgata. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Hovedinngangen. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8561 HOVEDBYGNING

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Hovedbygningens bakside, sett fra kornsiloen. Rødgata mot venstre. Opphavsrett: Statsbygg.

Kjøkkendelen, b-fløyen og hovedinngangen. Opphavsrett: Statsbygg.

Økonomibygningen med kjøkken er en del av hovedbygningen. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Økonomibygningen er en del av fengselesbygget. Her er fasaden inn mot luftegården, dvs. mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8561 HOVEDBYGNING

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

C-fløyen til venstre og B-fløyen til høyre. Sentralhall i midten. Fasader ut mot luftegården, dvs. mot nordvest. Gård for individuell lufting til venstre i bildet. Opphavsrett: Statsbygg.

Fra midthallen var det opprinnelig åpent til de tre cellefløyene, i tre etasjer. Opphavsrett: Statsbygg.

Parti fra trappen i midthallen. Vindu fra trappen mot hallen. Opphavsrett: Statsbygg.

D-fløyen som ble bygd til på 1920-tallet er lite endret. Planløsning og interiørelementer er i stor grad bevart. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8561 HOVEDBYGNING

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Originalt vindu i cellene i D-fløyen. Opphavsrett: Statsbygg.

Eldre bilde av sentralhallen slik den var før ombygging. Foto: Wilse.

BYGNING 8538 HVITHUS 1

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517443
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1911
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	O. Ekman
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Bolig/bosetning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig et av fire like beboelseshus i hvitgata. Trebygning over to etasjer og med kjeller (gråsteinsmur) og loft.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel. Alt opprinnelig dobbelfalspanel er utskiftet, vinduer og dører foruten kjellervinduer er også skiftet.

Interiør - planløsning noe endret i 1. og 2. etasje, overflater i kjeller lite endret, overflater 1. og 2. etasje i all hovedsak endret. Bygningen er i følge Kriminalomsorgen den minst endrede hvithuset innvendig.

Interiørmessig er det meste av overflater og fast inventar endret. Endringer i planløsning er ikke vurdert, men denne bygning ble av kriminalomsorgen utpekt til å ha den minst endrede planløsning.

Renovert ca. 1974. St.meld.nr.10 1913: "Direktørboligen er oppført på spekket gråsteinsmur av 3 pløyde planker i reisverket med utvendig og innvendig panel, tekket med skifer. Bygningen, som dekker en grunnflate på 150 m² inneholder i kjelleren bryggerhus, rullebod, ved- og husholdningskjeller. I første etasje er det fire rom/stuer og kjøkken. I andre etasje er det fire soverom, pikeværelse og bad, og på kvisten tørkeloft." Stortinget bevilget 20 000 kr til oppføring av huset.

Sammendrag bygningshistorie

Bygningen var opprinnelig enebolig for direktøren, men brukt som hybelhus fra 1998. Conrad Falsen, direktør fra 1914, flyttet inn i direktørboligen sommeren 1914.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Direktørboligen var oppført i 1911 som en av de første bygningene under tvangsarbeidsanstalten.
Omfang:	Vernet omfatter skifertaket, bygningsvolumet, farge og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Hvitgata 1 var opprinnelig direktørbolig. Brukes i dag som hybler for aspiranter. Opphavsrett: Statsbygg.

Direktørboligen mot hagen. Bygningens veranda er bygget inn. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8538 HVITHUS 1

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Inngangsparti. Opphavsrett: Statsbygg.

Nyere vinduer i nær hele bygningen. Opphavsrett: Statsbygg.

Kjellervinduene er opprinnelige. Opphavsrett: Statsbygg.

Kledningen er stort sett skiftet ut, men var også opprinnelig liggende og hvitmalt. Opphavsrett: Statsbygg.

Ringklokkesystem i direktørboligen. Opphavsrett: Statsbygg.

Hvithus 1: Bolig fra 1911 Foto: Ivar Omdal, Kriminalomsorgen region Sør-vest

BYGNING 8538 HVITHUS 1

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Direktørboligen var av de første bygningene som ble oppført, med en annen utforming enn i dag. Hovedbygningen er under oppføring i bakgrunnen. Opphavsrett: Åna fengsel.

BYGNING 8539 HVITHUS 2

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517451
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	- 1918
Byggherre:	
Arkitekt:	O. Ekman
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Bolig/bosetning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig et av fire like beboelseshus i hvitgata med tilhørende garasje og uthus.

Befaring utvendig 2009: Hovedbygning er en trebygning over to etasjer og med kjeller (gråsteinsmur) og loft.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel. Alt opprinnelig dobbelfalspanel er utskiftet. dører er skiftet, vinduer er delvis utskiftet (dels eldre vinduer på nordfasade og i kjeller).

Uthus-bygning over en etasje med saltak, tekket med enkelkrum rød tegl, står på granittblokker. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel, noe eldre panel tilbake. Eldre vinduer i hele bygningen, formodentlig opprinnelige.

Sammendrag bygningshistorie

Tjenestebolig med garasje og uthus. Horisontalt delt i to leiligheter.
Totalrenovert i tilnærmet opprinnelig stil i 2000. Hybelhus fra 2007.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Boligen med tilhørende uthus oppført i 1918 som en av de første bygningene under tvangsarbeidsanstalten.
Omfang:	Vernet omfatter skifertaket, bygningsvolumet, farge og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Hvitgata 2 var opprinnelig tomannsbolig for høyere funksjonærer.
Opphavsrett: Statsbygg.

Alle husene i Hvitgata er omgitt av store hager, opprinnelig fint opparbeidet med gangstier og beplantning. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8539 HVITHUS 2

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Også Hvitgata 2 har nyere kledning og vinduer. Opphavsrett: Statsbygg.

Det tilhørende uthuset er av den eldre bebyggelsen og har vært brukt til bl.a. hønsehus. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Hvithus 2: Bolig fra 1918 Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

BYGNING 8540 HVITHUS 3

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517664
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1918
Byggherre:	Justisdepartemenet.
Arkitekt:	O. Ekman
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig et av fire like beboelseshus i Hvitgata med tilhørende garasje og uthus. Befaring utvendig 2009.

Hovedbygning er en trebygning over to etasjer og med kjeller (gråsteinsmur) og loft.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel. Alt opprinnelig dobbelfalspanel på øst, vest og sydfasade er utskiftet. Nordfasaden har mye eldre panel. Dører er skiftet. Vinduer er delvis utskiftet (eldre vinduer bevart på nordfasade og i kjeller).

Tjenestebolig horisontalt delt i to leiligheter. Fasade endret til 1960-talls stil i 1988.

Sammendrag bygningshistorie

Opprinnelig funksjon som tjenestebolig for høyere funksjonærer. Horisontalt delt i to leiligheter. Bygningen er senere omdisponert til kontorformål.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Boligen ble oppført i 1918 som en av de første bygningene under tvangsarbeidsanstalten.
Omfang:	Vernet omfatter skifertaket, bygningsvolumet, farge og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Hvitgata 3 har blanding av nyere og eldre vinduer. Opphavsrett: Statsbygg.

Her var det opprinnelig bolig for to funksjonærfamilier, men s det i dag er gjort om til kontorer. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8540 HVITHUS 3

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Hvitgata 3 er det siste huset før hovedbygningen. Direktørboligen skimtes bakenfor. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasadene mot sør og vest. Opphavsrett: Statsbygg.

Blanding av eldre og nyere panel. Opphavsrett: Statsbygg.

Detalj fra grunnmuren. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8541 HVITHUS 4

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517478
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1918
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	O. Ekman.
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig et av fire like beboelseshus i Hvitgata. Befaring kun foretatt utvendig 2009.

Hovedbygning er en trebygning over to etasjer og med kjeller (gråsteinsmur) og loft.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel. Alt opprinnelig dobbelfalspanel på øst, vest og sydfasade er utskiftet. Nordfasaden har mye eldre panel. Dører er skiftet. Vinduer er delvis utskiftet (eldre vinduer bevart på nordfasade og i kjeller).

Tjenestebolig horisontalt delt i to leiligheter. Fasade endret til 1960-talls stil i 1988.

Totalt renover i tilnærmet opprinnelig stil ca.1998.

Sammendrag bygningshistorie

Opprinnelige horisontalt delt tjenestebolig med to leiligheter. I dag omdisponert til kontorformål.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Boligen ble oppført i 1918 som en av de første bygningene under tvangsarbeidsanstalten.
Omfang:	Vernet omfatter skifertaket, bygningsvolumet, farge og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Hvitgata 4 ligger ved siden av Hvitgata 3 og som siste hus før hovedbygningen. Opphavsrett: Statsbygg.

Boligene i Hvitgata var omgitt av store, opparbeidete hager. Den gule bygningen i bakgrunnen er hybelhuset. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8541 HVITHUS 4

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Fasaden mot sør. Hovedbygningen er i bakgrunnen og en av de mange brannhydrantene på Åna i forgrunnen. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasade mot vest. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8560 HYBELHUSET

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517761
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1910
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	O. Ekman.
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Bolig/bosetning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Trehus over to etasjer med kjeller.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med stående gulmalt tømmermannspanel. Alt opprinnelig utvendig panel er antagelig utskiftet, vinduer og dører foruten kjellervinduer er også skiftet.

Interiør - planløsning er vesentlig endret og det er få spor etter opprinnelig plan og overflater. Bygningen bærer preg av diverse oppussinger foretatt etter 1950.

Opprinnelig funksjon var hybelhus og postkontor. Postkontoret ble nedlagt på slutten av 1990-tallet.

Fra st.meld.nr.10: Messebygningen er oppført på spekket gråsteinsmur av 3 pløyde planker i reisverket med utvendig og innvendig panel, tekket med skifer. Bygningen, som dekker en grunnflate på 140 m² er på 1 ½ etasje. Kjelleren inneholder bryggerhus, rullebod, vedbod og husholdningskjeller, første etasje inneholder to rom for inspeksjonen, leilighet på tre rom og kjøkken for gift betjent og et større spiselokale og andre etasje inneholder fire rom og tørkeloft.

Til bygningen hører et uthus oppført i bindingsverk på laftstener, kledd med 1 bord og tekket med teglstein. Uthuset inneholder privet (do) og rom for torv. Stortinget bevilget 15000kr til oppføring av huset.

Sammendrag bygningshistorie

Bygget som bolig for enslige tjenestemenn. Inneholdt også eget posthus. Dette ble nedlagt på 1980- tallet.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Hybelhuset oppført i 1910 var av de aller første bygningene oppført til tvangsarbeidshuset.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens volumet og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Hybelhuset ble oppført som en av de første bygningene på Åna. Her bodde bygningsarbeidere den første tiden. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasaden er noe endret fra det opprinnelige, både med tanke på kledning, vindusplassering og hovedinngang. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8560 HYBELHUSET

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Fasade mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

Hybelhus fra 1910 Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Trapperom og bygningens 2. et. har eldre planløsning og interiørelementer bevart. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8571 PUMPEHUS

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517710
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1916
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Nåværende funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Bygningsart:	Ymse
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Mindre teglsteinsbygning med saltak. Vegger er pusset og taket er tekket med bølgeblikk. Nyere ståldør i gavl, blendet vindu i motsatt gavl.

Bygget som pumpehus for vannforsyning til anstalten. Bygget over oppkomme for å pumpe vann til høydebasseng evt. ut på vannledningsnettet på anstalten. Anlegget er i full drift også i dag.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Pumpehuset oppført i 1916 var av de første bygningene oppført til tvangsarbeidshuset.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Pumpehuset er oppført i pusset tegl. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningen ble oppført i 1916 og har vært i full drift som pumpehus siden. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8571 PUMPEHUS

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Beliggenheten er ved hovedadkomsten, noe vest for den øvrige bebyggelsen. Opphavsrett: Statsbygg.

Detalj tak. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8566 REDSKAPSSKUR

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171576113
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1916
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Landbruk
Bygningsart:	Lager
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Trebygning over et plan med loft. Taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen er kledd med bølgeblikkpanel. Vinduer og dører foruten kjellervinduer er en blanding av nyere og eldre elementer. bygningen står på granittblokker.

Interiør - bygningen er todelt med redskapsskur med synlig konstruksjon i den ene enden, og et rabbizpussetrom i motsatt ende for brannfarlig materiale.

Omtales som "oljebua". Opprinnelig redskapsskur. I dag lager, hovedsakelig for redskaper fra tvangsarbeidshuset.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Redskapsskuret oppført i 1916 er av de første bygningene oppført til tvangsarbeidshuset. I redskapsskuret var, og er fortsatt, hakker og mye annet utstyr som tvangsarbeiderne benyttet i arbeidet på jordene. Ytterkledningen er erstattet av plater, men ellers fremstår skuret som uendret, også med mye av inventaret på plass.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

I redskapsskuret ble tvangsarbeidernes hakker, spader og redskaper for steinarbeidene oppbevart. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningen er oppført på steinmur og taket tekket med skifer. Ytterkledningen, som opprinnelig var panel, er erstattet av plater. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8566 REDSKAPSSKUR

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Oljebua. Redskapsskur fra 1916 Foto: Ivar Omdal. Opphavsrett: Kriminalomsorgen region Sør-vest.

Eldre vindu. Opphavsrett: Statsbygg.

Taklampe i redskapsskuret. Opphavsrett: Statsbygg.

Utstyr til hester og redskap til arbeidet med stein. Opphavsrett: Statsbygg.

Hakker. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8559 SKOLEHUSET

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517699
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1919
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	O. Ekman.
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Skole
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Skolehus med sykkelstur. Opprinnelig grunnskole for barn av tjenestemenn. Brukes i dag til undervisning av tjenestemenn.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer (opprinnelig). Bygningen er kledd med stående lektepanel, blanding av nyere og eldre panel. Vinduer og dører er alt skiftet. Volum og form er formodentlig opprinnelig foruten sykkelstur og leskjerm som er nyere.

Utvendig renoveret i 1996, innvendig noe ombygget i 1981 og renoveret i 2002. Få spor av opprinnelig planløsning og materialer tilbake, men skifertak er formodentlig opprinnelig.

Sammendrag bygningshistorie

Kort tid etter at Opstad tvangsarbeidshus åpnet insisterte betjentene på at det måtte bygges en egen skole for deres barn. De motsatte seg å sende barna på skole i Nærbø, og i 1919 stod skolen ferdig.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Skolehuset oppført i 1919 var ikke en del av den opprinnelige planen, men kom til etter sterk anmodning fra de ansatte ved tvangsarbeidshuset som ønsket en annen skole enn den lokale for sine barn. Skolehuset er en vesentlig del av det selvforsynte anlegget.
Omfang:	Vernet omfatter bygningsvolumet og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Skolebygningens fasader mot sørvest. Opphavsrett: Statsbygg.

Skolebygningen med leskur. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8559 SKOLEHUSET

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Fasadene mot vest. Husene i Hvitgata sees i bakgrunnen. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasadene mot nord. Opphavsrett: Statsbygg.

Skolens fane. Opphavsrett: Statsbygg.

Skolehuset fra 1919. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517672
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1926
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Produksjonslokale
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Mur/trebygning over 2 etasjer med utnyttet loft.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med skifer. Bygningen har murt i kjeller, første etasje er kledd med bølgeblekk (nyere). Vinduer er delvis skiftet. Volum og form er formodentlig opprinnelig.

Interiør - ikke vurdert innvendig. Totalrenovert ca 1983.

Oppført 1925-1926 80 meter nedenfor kullskuret.

Beskrivelse fra St.meld.nr. 10: 28,6 x 11,8 meter. Første etasje av betong inneholder verksted, garasje, lagerrom. Andre etasje ble påbygd i 1927 som lager under arbeidet med nytt fjøs, og er av bindingsverk med bordkledning. Tak er er tekket med papp på pløyde bord. Renover/ombygd i 1985-86.

Sammendrag bygningshistorie

Opprinnelig tømmermannsverksted. Samme funksjon i dag i tillegg til at det er verksted for maler/murer.

Vern

Formål:	Bevare bygningene oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt ca. 1910-1925.
Begrunnelse:	Bevare bygningene i den opprinnelige planen for Åna. Tømmermannsverkstedet tilhører den første generasjonen av bygninger oppført for tvangsarbeidshuset.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens volum og originale eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Tømmerverksted fra 1926. Opphavsrett: Kriminalomsorgen .

Fasaden mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasade mot vest. Opphavsrett: Statsbygg.

Eldre vinduer. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 9903200 Uthus til Hvithus 2

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat: KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr: 171517621
Gnr/bnr: 36/1
Oppført: 1918
Byggherre: Justisdepartementet.
Arkitekt:
Opprinnelig funksjon:
Nåværende funksjon:
Bygningsart:
Regulering: Ikke registrert: null
Vernestatus:

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig uthus, står i dag ubenyttet.

Eksteriør - taket har saltaksform og er tekket med enkelkrum rød tegl. Bygningen er kledd med liggende dobbelfalspanel. opprinnelig panel er delvis utskiftet. Formodentlig opprinnelige vinduer. Volum, form og farge er formodentlig opprinnelig.

Bygningen er ikke befart innvendig.

Sammendrag bygningshistorie

Uthuset ble lenge brukt som hønsehus, men har hatt flere uthusfunksjoner opp gjennom tidene.

Vern

Formål: Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse: Uthuset er oppført til Hvithus 2 og bevares som en del av bygningene oppført etter planen for tvangsarbeidsanstalten.
Omfang: Vernet omfatter bygningens originale eksteriør.
Vernekategori: Verneklasse 2, bevaring

Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Uthuset har hatt flere funksjoner, både som hønsehus og dukkehus i hver sine perioder. Opphavsrett: Statsbygg.

Eldre vindu. Opphavsrett: Statsbygg.

Uthuset har en blanding av nyere og eldre panel. Her er den eldre. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8574 VANNBASSENG

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517249
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	- 1925
Byggherre:	
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Nåværende funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Bygningsart:	
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Vannbassengets opprinnelige og nåværende funksjon er å forsyne anlegget med vann fra egen brønn. Taket har valmtaksform og er tekket med bølgeblekk. Nytt overbygg i tre fra 1983.

I 1924-25 ble et nytt vannbasseng oppført 10 meter nord for det gamle bassenget. Bassengets grunnflate er 10 x 20 meter, og dybden 3 meter. Det er bygget i jernbetong med sperretak, tekket med papp.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Vannbassengene oppført i 1925 er en del av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved Opstad. Vannbassengene er en vesentlig del av det selvforsynte anlegget.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Ett av to identiske vannbasseng som ligger side om side. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

BYGNING 8575 VANNBASSENG

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517257
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	- 1925
Byggherre:	
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Nåværende funksjon:	Vannforsyning/renovasjon
Bygningsart:	
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Vannbassengets opprinnelige og nåværende funksjon er å forsyne anlegget med vann fra egen brønn. Taket har valmtaksform og er tekket med bølgeblekk. Nytt overbygg i tre fra 1983.

I 1924-25 ble et nytt vannbasseng oppført 10 meter nord for det gamle bassenget. Bassengets grunnflate er 10 x 20 meter, og dybden 3 meter. Det er bygget i jernbetong med sperretak, tekket med papp.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Vannbassengene oppført i 1925 er en del av bygningene tilknyttet infrastrukturen ved Opstad. Vannbassengene er en vesentlig del av det selvforsynte anlegget.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Vannbasseng. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

BYGNING 8568 VOGNSKUR/BILGARASJE

Kompleks 2589 ÅNA FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	KRIM.OMSORG REG. SØRVEST
GAB nr:	171517753
Gnr/bnr:	36/1
Oppført:	1925
Byggherre:	Justisdepartementet.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Ferdsel/samferdsel
Nåværende funksjon:	Ferdsel/samferdsel
Bygningsart:	Garasje
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Trebygning med pussede gavlvegger. Taket har saltaksform og er tekket med "Åna"-skifer. Langvegger er kledd med stående tømmermannspanel (nyere) og er rødmalte. Porter og vinduer er skiftet ut og er av nyere dato. Opprinnelig funksjon som vognskur/bilgarasje. Brukes i dag til stall/teknisk rom og bilgarasjer.

Vern

Formål:	Bevare bygninger oppført etter planen for Opstad tvangsarbeidsanstalt 1910-1925.
Begrunnelse:	Vognskuret oppført ved stallen i 1925 er en del av det opprinnelige anlegget.
Omfang:	Vernet omfatter volum og originalt eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Lageret som opprinnelig var vognskur ligger rett ved stallen. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.